STICHTING tot behoud
van MONUMENT EN LANDSCHAP
in de gemeente UBBERGEN

P.C. Hooftstraat 12
6573 CE Beek-Ubbergen
Website: www.monumentenlandschap.nl

*Nieuws*brief 30

Jaargang 8, nummer 2
mei 2008

Komende activiteiten

- Zondag 29 juni 2008. Wandeltocht Duffelt. Wandeling in de Meerwijk langs de voormalig Romeinse waterleiding. *Start Berg en Dal op het parkeerterrein van de kerk OLV van Het Heilige Hart, Oude Kleefsebaan 123 om 11.00 uur.*
- Zondag 14 september 2008. Open Monumentendag. Thema: Sporen.

ZONDAG 29 JUNI 2008 WANDELTOCHT LANGS HET TRACÉ VAN HET ROMEINSE AQUADUCT TE BERG EN DAL / NIJMEGEN

In plaats van de jaarlijkse fietstocht in De Duffelt en omgeving wordt er dit jaar een wandeling gehouden (in samenwerking met de Heemkundekring De Duffelt) en wel langs het tracé van het aquaduct (waterleiding) van het Tiende Legioen, waarvan de sporen nog waar te nemen zijn in de stuwwal tussen Berg en Dal en Nijmegen.
Hoewel er al vele speculaties waren over het bestaan van een kunstmatige watervoorziening uit de stuwwal bij Berg en Dal naar het castrum (de legerplaats) van het Tiende Legioen aan de huidige Berg en Dalseweg (ter hoogte van de Broerdijk) werd het bestaan ervan concreter door middel van een publicatie van professor dr. B.Th. Brus in 1999, waarin het vermoedelijke bestaan van de waterleiding werd onderbouwd. Later is de onderbouwing van professor Brus nog versterkt door hoogtemetingen uit te voeren, die het verval, benodigd voor het gebruik van het betreffende traject voor watertoevoer, aantoonde.
Het gaat duidelijk niet om een traject dat te verklaren is door natuurlijke invloeden, maar door cultuurtechnische "aardwerken", hetgeen in het terrein ook is te herkennen.
De bevindingen van professor Brus zijn ook na onderzoek van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) overeind gebleven.
Het gaat om een traject van zo'n 7 kilometer en afhankelijk van het aantal deelnemers staan ons een aantal gidsen ten dienste. Het is ook mogelijk om voor de mensen die wat moeilijker ter been zijn een korter traject te volgen.

Kerstendal onderdeel van de Romeinse aquaduct

De deelnemers worden gevraagd zich te verzamelen in Berg en Dal op het parkeerterrein van de kerk OLV van Het Heilige Hart, Oude Kleefsebaan 123 om 11.00 uur.
In de middag zijn we op zodanig tijdstip terug dat deelnemers dan ook nog andere leuke dingen in de omgeving kunnen doen.

Govert Janssen

OPEN MONUMENTENDAG zondag 14 september 2008

Gezamenlijk met Heemkundekring de Duffelt organiseert onze Stichting dit jaar weer de Open Monumentendag. Het thema is dit jaar "SPOREN".

In de Duffelt is er gekozen voor "de Sporen van de Romeinen"
en in Ubbergen voor "de Sporen van de Steenindustrie".

Op zondag 14 september zullen er twee zonnetreintjes rijden, waar u gratis gebruik van kunt maken. Op elk treintje rijdt er een gids mee die van alles over Romeinen en Steenfabrieken zal vertellen.
De treintjes vertrekken om 11.00; 13.00 en 14.30 uur.

Programma Millingen a/d Rijn:
Eén zonnetreintje vertrekt vanaf Eethuis "de Gelderse Poort" aan de Rijndijk in Millingen a/d Rijn en voert in een uur durende tocht u langs "de Sporen van de Romeinen".
Allerlei Romeinse activiteiten in en bij Eethuis "de Gelderse Poort".

Programma Ubbergen:
Eén zonnetreintje vertrekt vanaf Museum "Mooi Nederland" langs "de Sporen van de Steenindustrie".
In Museum "Mooi Nederland" is van alles te zien over hoe stenen werden gemaakt. Er is een expositie van mooie oude foto's van steenfabrieken maar vooral van het steenovenvolk. Een aansprekende korte film laat het proces van stenen maken zien op de steenfabriek.
U kunt uit het treintje stappen bij de gerestaureerde Veldoven aan de Ooijse Bandijk tussen nr. 36 en no.38. Daar zijn er allerlei activiteiten vooral voor de kinderen. Met het volgende treintje kun je dan weer terug naar Beek.

Er zal weer een kaart gemaakt worden waar goed op te zien is waar de activiteiten plaatsvinden en waar foto's en informatie op staat. Deze kaart is gratis te verkrijgen op 14 september bij de start van de treintjes.
In de Nieuwsbrief van juli kunt u meer lezen over het programma van de Open Monumentendag 2008.

Voorjaarsbijeenkomst 4 maart 2008
Lezing Prof. Dr. Arnoud-Jan Bijsterveld: Identiteit en Erfgoed in het Rijk van Nijmegen: vele kernen, één toekomst?

In het begin van zijn voordracht vertelde Prof. Bijsterveld over zijn eerste kennismaking met de Ooij in 1982, waar hij als student twee jaar op de pastorie van de St. Hubertuskerk heeft gewoond. Wat hem opviel tijdens de eerste busrit naar en van de Ooij, was het grote verschil in landschap. De stuwwal en de polder: twee verschillende landschappen met - om zo te zeggen - twee identiteiten in één gemeente. Vervolgens haalde hij de uitspraak aan van prinses Maxima (november 2007), dat dé Nederlandse identiteit niet bestaat. Identiteit is inderdaad een niet af te bakenen begrip: elk mens heeft zijn eigen afkomst, achtergrond en religie die bepalend zijn voor zijn eigen beleefde en gevoelde werkelijkheid. In de 19e eeuw in het opkomende proces van natievorming moesten veel landen in Europa een nieuw besef van natie en daarmee een nieuwe eigen nationale identiteit zien te ontwikkelen.
Dit proces van identiteitsvorming ging in ons land met een grote selectie gepaard, waardoor een clichébeeld van Nederland en de Nederlandse staat is ontstaan, dat eigenlijk geen recht deed aan de veelvormigheid van de Nederlandse cultuur en geschiedenis. Er is geen sprake van één vast patroon: de Nederlandse identiteit is te veelzijdig om in één stramien vast te leggen.

Omdat mensen altijd op zoek gaan naar lotsverbondenheid in ruimte én tijd is het beter om te spreken van *Identificatie*. De menselijke behoefte aan identificatie wordt groter naarmate de wereld kleiner wordt, en zij wordt tegelijk ook sterker door de toenemende globalisering. Dit proces van identificatie heeft zowel positieve als negatieve kanten. Positief is de verbondenheid met de hele wereld; als negatief kan ervaren worden de entree van vreemde culturen in de eigen leefomgeving. Je kunt daar als mens en als burger al dan niet op reageren. De beste houding is - zoals Bijsterveld dat noemt - *glokaliseren*, d.w.z. je richten op zowel de wereld, de *globe*, als op het *lokale*.
Voor het behoud van erfgoed is een bewustzijn voor de lokale geschiedenis erg belangrijk, maar deze dient dan wel gepaard te gaan met een open oog op en voor de wereld.
Het overschrijden van de eigen grenzen kan echter ook als eng en bedreigend ervaren worden. Reeds vóór de Tweede Wereldoorlog was er een discussie op gang gekomen over wat de Nederlandse identiteit nu eigenlijk was; deze discussie moet mede gezien worden als een reactie op de snelle modernisering van de industrie en de mechanisatie van de landbouw. Zo'n moderniseringsproces kan als angstaanjagend gevoeld worden en kan een reactie oproepen tot behoud van de *eigen* cultuur, waarin oude waarden en normen gered moeten worden. Vanuit die angstgedachte werden overal in ons land heemkundige organisaties opgericht.
In de jaren '30 kwamen ook in het Rijk van Nijmegen bij volksdeskundigen het idee op, als zou er sprake zijn van één gemeenschappelijke volkscultuur: een romantische beeld werd geschetst van een idyllisch platteland, waar het leven nog *puur* en *authentiek* zou zijn. Dit gevoel van echtheid bevorderde dan het gemeenschapsgevoel, dat zelfs zo sterk kon zijn, dat men - ondanks de grote sociale verschillen - daarin in tevredenheid zou kunnen leven.
Tegen deze voorstelling van zaken is volgens Bijsterveld veel in te brengen. Er is geen continuïteit in de zogeheten volkscultuur; de samenleving is voortdurend in beweging. Ook bij monumentaal erfgoed zijn typeringen als *puur* en *authentiek* aan veranderingen onderhevig. Evenmin is er sprake van één gemeenschappelijke cultuur. Er zijn altijd grote verschillen in de samenleving geweest, die niet zelden tot hevige fricties leidden op religieus en sociaal gebied. Kortom: wij moeten een romantische kijk op ons erfgoed achter ons laten. Toch, meent Bijsterveld, is nostalgie op zich geen kwalijk gevoel, maar kan zij juist het beginpunt zijn voor de ontwikkeling van belangstelling voor het verleden.

Het begrip erfgoed is afgekeken van het buitenland, vooral van Frankrijk en Engeland. Hierbij moeten wij een onderscheid maken tussen enerzijds *erfgoed* en anderzijds *geschiedenis*. *Erfgoed* is verbonden met ons gevoel en is gericht op behoud en duurzame ontwikkeling van monumenten, waarbij beleving en betrokkenheid met het verleden centraal staat. In de *geschiedbeoefening* daarentegen probeert men tot een reconstructie en verklaring van historische gebeurtenissen te komen. *Erfgoed* zelf onderscheidt zich weer in twee categorieën. *Immaterieel*: taal en cultuur, tradities en gewoonten, persoonlijke ervaringen en wetenschappelijke kennis. *Immaterieel erfgoed* is in feite het verhaal achter het *materiële* erfgoed. *Dit laatste* staat voor het landschap (met archeologische resten), monumenten, ecologie en natuurwaarde. *Roerend materieel* erfgoed vindt men in musea en oudheidkamers; oude documenten, foto's en geluidsopnames, zogeheten *informatief* erfgoed, is ondergebracht in bibliotheken, archieven en documentatiecentra.

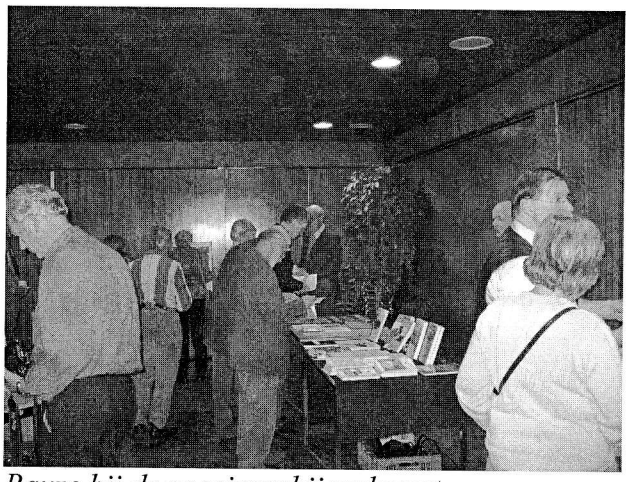
Pauze bij de voorjaarsbijeenkomst.

Deze **Nieuws**brief is een uitgave van de STICHTING tot behoud van MONUMENT EN LANDSCHAP in de gemeente UBBERGEN.

Redactie
Hans Giesbertz

Verschijnt vier keer per jaar.
Donateurs ontvangen het blad gratis, aanbevolen minimale donatie € 15,00 per jaar.
Bankrekening 1051.11.562 tnv Stichting Monument en Landschap,
Sprongstraat 22,
6573 BP Beek-Ubbergen.

De Stichting heeft ten doel
"het bevorderen van het behoud van monumenten van geschiedenis en kunst
en van landschap voor zover het van positieve betekenis is voor monumenten
dan wel om zijn inrichting en gebruik geschiedkundige of karakteristieke waarde heeft."

Secretariaat: mw Dr R.M. Nève-Sprenger
P.C. Hooftstraat 12
6573 CE Beek-Ubbergen,
tel. 024-684 3158

Website:
www.monumentenlandschap.nl

Met de hedendaagse duiding van erfgoed gaat men uit van een actieve connotatie. Door actieve participatie kunnen vele categorieën mensen aangesproken en kan ook een effectieve overdracht van kennis plaatsvinden aan jonge generaties. Als voorbeeld noemt Bijsterveld de heroprichting van de Thornsche Molen. Wil men zo'n monument weer in oude luister herstellen, dan moet het verhaal, dat erbij verteld gaat worden, ook kloppen met de feitelijke lotgevallen van de Molen.

In de toekomst zal men dus vooral *inhoudelijk* en *met kennis* moeten omgaan met het instandhouden van het erfgoed. Monumentenorganisaties en heemkundeverenigingen moeten als dragers van erfgoedkennis hun verantwoordelijk nemen en een belangrijke rol gaan spelen op het gebied van planologie en ruimtelijke ordening. Daarbij moeten zij zich ook, indien nodig, gaan bemoeien met de besluitvormingsprocessen op het gebied van erfgoedbehoud en deze in positieve richting zien te beïnvloeden. Dit levert niet alleen winst op in economische zin, maar draagt ook bij tot het opbouwen van cultureel kapitaal bij de jeugd. Het betrekken van mensen kan op vele manieren gebeuren: via de oude media (kranten, radio, televisie), maar ook nieuwe media als internet kunnen een bijdrage leveren. Uiteindelijk is het allerbelangrijkste, dat er een goede samenwerking ontstaat tussen de verschillende geledingen in de erfgoedsector, zoals musea, archieven, bibliotheken, heemkunde en historisch verenigingen etc.

Regina Nève-Sprenger